

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Aktualni problemi

Miroljubni predlogi SZ Brezatomska cona ob Sredozemlju

SOVJETSKA ZVEZA je predlagala, naj bi razglasili za brezatomsko področje vsa področja ob Sredozemskem morju. Obzela se je, da bo, če bo tega prišlo, skupno z drugimi državami jamčila, da bi v primeru mednarodnega spopada to področje izven uporabljanja jedrskega orožja. Ta pametni in miroljubni predlog Sovjetske zveze je našel velik odmev v raznih deželah in pri vseh miroljubnih silah sveta, predvsem pri tistih, ki so najbolj zainteresirane. Ta teden so se v Bukarešti sestali predstavniki balkanskih držav. Na sestanku so razpravljali o raznih vprašanjih, ki zanimajo te države, predvsem pa o miru in sodelovanju med državami. Udeležencem tega sestanka je predsednik sovjetske vlade Nikita Hruščov poslal pozdravno brzojavko, v kateri je med drugim izrazil prepričanje, da bo sestanek pozitivno prispeval tudi k ustvaritvi področja miru in priateljstva tako na Balkanu kot na Sredozemlju sploh.

«Sovjetska vlada, je poudaril Hruščov v svoji brzojavki, predlagala v prid zagotovitve miru in varnosti na Balkanu in na vsem svetu, naj bi področje Balkana in Jadrana spremenili v brezatomsko cono. Sovjetska vlada je tudi izrazila pripravljenost, da skupaj z Združenimi državami Amerike in drugimi zahodnimi državami nudi zanesljiva jamstva; da bodo področje Sredozemlja upoštevali kot področje, ki ni v sferi uporabe atomskega orožja.

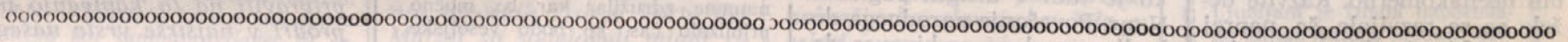
«Prepričani smo, tako je poudaril tov. Hruščov, da bi uresničitev sovjetskega predloga ne samo omogočila državam na tem področju, da posvetijo več truda in sredstev za rešitev svojih gospodarskih in socialnih problemov, marveč bi tudi pomembno prispevala k zblažitvi mednarodne napetosti in povečala možnosti za sklenitev sporazuma o splošni in popolni razorožitvi.

Besede Hruščova so jasne in vsi tisti, katerim je pri srcu stvar miru in varnosti, bi jih morali zelo resno vzeti v po-

štev. Na vzhodni strani Jadrana in na velikem delu Sredozemlja so te besede našle zelo velik in pozitiven odmev. Žal, so pa te besede zadele tudi na gluha ušesa, zlasti pri vladajočih krogih na zahodnem delu Sredozemlja kot na Zahodu sploh. Kljub temu pa se ne sme jemati stvari kot dokončne. In naloga miroljubnih sil je, da naredijo vse kar je v njihovi moči, da zmaga zdrava pamet, da tudi na Zahodu

zmaga prepričanje, da je predlog sovjetske vlade moder in vsestransko pozitiven ter da more kot tak postati stvarnost.

In dejstvo, da so udeleženci sestanka v Bukarešti (delegati iz Bolgarije, Cipra, Grčije, Jugoslavije in Romunije) v skupnem uradnem poročilu o razgovorih poudarili, da podpirajo predlog za proglasitev brezatomskega področja na Balkanu, nas lahko opogumlja.



Protesti proti prihodu ameriške križarke „Little Rock“ v Trst

Na krovu vojne ladje so tudi atomski raketni izstrelki

Protest Odbora za mir

Ob prihodu križarke «Little Rock» v Trst je tržaški Odbor za mir objavil manifest v katerem poudarja:

«S prihodom križarke, ki ima na svojem krovu atomske izstrelke, se skuša ustvariti praznično vzdušje.

Trst je priča stalnemu upadanju svojega pomorskega prometa, zapiranju najvažnejših industrijskih objektov in odpuščenju delavcev.

Našega mesta se vlada spomni le kot luke za pristajanje vojnih ladij, ki predstavljajo grožnjo za Sredozemlje.

Državljan, manifestirajmo ves svoj odpor proti prihodu te ladje v naše pristanišče!

Zahtevajmo od bodoče vlade, naj vodi politiko miru, obsoči obveznosti, ki jih je v teh dneh podpisal bivši obrambni minister Andreotti v svetu NATO! Zahtevajmo prepoved atomskega orožja in ustanovitvev brezatomske cone, ki naj zajema vse Sredozemlje!

Proč z ladjo, ki ima na svojem krovu smrtonosno atomsko orožje!

Amay from Trieste the american missiles bearing boat Little Rock with his cargo of death!».

Prihod ameriške križarke «Little Rock» v tržaško pristanišče je vzbudil med javnim mnenjem precejšnjo zaskrbljenost. To je razumljivo, saj je ta križarka oborožena z raketami, ki imajo atomsko konico. To zaskrbljenost je na pomedeljkovi seji tržaškega občinskega sveta tolmačil naš svetovavec inž. Cuffaro. Ta je naslovil na župana vprašanje, v katerem ga opozarja med drugim tudi na dejstvo, da je omenjena ameriška križarka opremljena z atomskim orožjem.

Tov. Cuffaro je dejal, da se župan gotovo strinja, da prisotnost tega strahovitega orožja v tržaškem pristanišču ne predstavlja samo velike nevarnosti, ampak, da nasprotuje tudi miroljubnemu poslanstvu tržaškega pristanišča. Prisotnost tega strahovitega orožja, je nadalje dejal inž. Cuffaro, je zelo škodljiva tudi za koristi, ki jih ima Trst na razvoju svojega pristaniškega prometa z vsemi deželami sveta ter da je prihod ameriške vojne ladje v Trst treba gledati tudi v luči posebnega položaja mesta in v luči pogodb, na katere je vezano njegovo juridično stanje.

Zato je tov. Cuffaro vprašal župana, ali se mu ne zdi primerno, da bi na pristojnem mestu tolmačil upravičeno zaskrbljenost tržaške javnosti, ki jo je povzročil prihod ameriške križarke z raketami. Poleg tega je tov. Cuffaro še poudaril, da bi bilo škodljivo in nevzgojno izkoristiti prihod raket

z atomsko konico v naše pristanišče s prireditvijo obiskov ladje šolskih otrok z namenom poveličevanja tega orožja, ampak naj se v tej priložnosti poudarja veliko nevarnost, ki jo predstavlja atomsko orožje.

Demokristjanski župan dr. Franzil se ni samo omejil na odgovor, ki bi ga moral dati na postavljeno vprašanje. Šel je mnogo dalje in je na tolmačeno zaskrbljenost javnosti zaradi atomskega orožja v našem pristanišču dejal, da je to, kar je povedal naš tovariš Cuffaro, «samo špekulacija, ki je organizirana na osnovi netočnosti, špekulacija na račun običajnega in normalnega obiska, ki se v ničemer ne razlikuje od obiskov drugih tujih vojnih ladij v Trstu». Glede raket, ki jih ima na krovu ameriška križarka, pa je župan dejal, da so te samo obrambno protiletalsko orožje in se hkrati izognil priznati, da nosi to «obrambno protiletalsko orožje», ki ima domet 100 km zračne črte, tudi atomske konice.

Tudi na seji pokrajinskega sveta so naši svetovavci protestirali zaradi prihoda ladje z atomskim orožjem v tržaško pristanišče.

Zaskrbljenost zaradi navzočnosti te ladje v našem pristanišču so izrazili tudi v občinskem svetu v Miljah.

Proti prihodu ladje s smrtonosnim orožjem v Trstu so protestirale tudi druge demokratične organizaci-

O perečih problemih na Tržaškem ozemlju

Komunike vodstva federacije KPI

Vodstvo tržaške federacije KPI je na svojem sestanku pretekli teden obširno razpravljalo o vznemirljivem gospodarskem položaju na Tržaškem ozemlju. Med drugim je obravnavalo vprašanja, ki so združena z nadaljnjim zmanjševanjem petrolejske čistilnice «ES-SO STANDARD», z odpustom množic relavcev in delavk v tovarni čevljev «Lucky Shoe» in s ponovnim skrčenjem obratovanja kovinarskega podjetja CRANE-ORION ter z vzporednim odpustom 100 delavcev tega podjetja.

Vsa omenjena podjetja so bila v preteklosti deležna velikih ugodnosti iz rotacijskega sklada. Nakazila, ki so jih ta podjetja prejela, bi bila morala služiti za povečanje, obnovo in vsestransko okrepitev obratovanja, ne pa za postopno nazadovanje in celo za likvidiranje istih.

Toda podoben položaj kot v omenjenih treh zasebnih podjetjih, je tudi položaj v podjetjih z državno soudeležbo, zlasti na področju ladjedelništva. Od strani IRI n. pr. ni nobene pobude, ki bi dajala jasnejšo perspektivo ladjedelnic Sv. Marka. Vse kaže, da

bo prav ta ladjedelnica, ki je največjega pomena za Trst, že letos ostala brez naročil in, torej, s praznimi doki. Pred kratkim je vodstvo CRDA, t. j. Združenih jadranskih ladjedelnic začasno premestilo določeno število delavcev iz tržaških ladjedelnic v tržaško ladjedelnico Sv. Marka. Tudi to je eden izmed dokazov, da ne obstaja nobena rožnata perspektiva in da ne kaže, da bi imelo vodstvo ladjedelnic namen zaposliti mlado delovno silo.

Vodstvo federacije je dalje razpravljalo o padcu pristaniškega prometa, v ponovnem napredovanju prometa v reškem pristanišču in v pristaniščih ob Severnem morju.

Končno je razpravljalo tudi o neprestanem naraščanju draginje, zaradi katere so prizadete najširše množice državljanov.

Vse to narekuje, tako je poudarjeno v komuniketu, ki je bil objavljen po sestanku, okrepitev borbe za uresničitev deanskega preokreta celotne italijanske politike, kajti tu ne gre več za posamezne ločene probleme. Zato federacija vabi vse delovne ljudi in vse demokrate, naj enotno nastopajo ter zahtevajo uresničitev dejanskega preokreta na levo.

Gorica:

Sindikavno gibanje v tekstilnih tovarnah

Sindikalni spor v tekstilnih tovarnah v Podgori in Ronkah ni še poravnani. Zato je bila za petek, 30. maja (poročilo smo prejeli v četrtek. Op. uredn.) napovedana nova 48-urna stavka v oddelku «fiocco». Ta stavka pa je bila kasneje preključena.

Ta teden so se nadaljevala pogajanja med sindikalnimi predstavniki in delodajavci. Zastopniki delavcev so ponovno zahtevali, naj se na delavce oddelka «fiocco» raztegnejo ekonomske in druge izboljšave, med drugim tudi zvišanje normativne mezde za 20 lir, skrajšanje delovnega časa za poldrugo uro in nagrado za 200 delovnih ur. Delodajavci te zahteve niso sprejeli, pač pa so pristali na povišek mezde za 8 lir na uro. Te «ponudbe» pa predstavniki delavcev niso mogli sprejeti.

Goriško pokrajinsko tajništvo sindikata tekstilne stroke CGIL je poslalo Zvezi industrijevcev poziv o sklicanju zastopnikov obeh strank, da bi nadaljevali pogajanja.

Udeležite se zborovanja Odbora za mir, danes 31. maja ob 19., na trgu Garibaldi v Trstu

Zasedanje Socialne komisije Organizacije združenih narodov

Razorožitev lahko reši socialne probleme sveta

Predsednica letošnjega zasedanja, Slovenka Vida Tomšič, poudarja, da je kljub napredku prišlo do nazadovanja

Predsednica letošnjega zasedanja Socialne komisije Združenih narodov, tov. Vida Tomšič, je po vrnitvi iz New Yorka dala za tisk nekaj izjav v zvezi z vprašanji, o katerih je komisija razpravljala na svojem nedavnem zasedanju. Med drugim je povedala naslednje:

Celoten pregled socialnega položaja v svetu je dramatičen. Čeprav je bilo preteklo desetletje doba osvobajanja narodov od kolonialne odvisnosti, doba epohalnih znanstvenih in tehničnih odkritij, se je v tem desetletju poslabšalo stanje ljudskih množic. Na koncu tega desetletja je bilo več ljudi lačnih, nepismenih, golih, brez strehe, kakor pa na njegovem začetku.

Podatki kažejo, da so sicer bili doseženi uspehi na vseh področjih, toda porazdeljeni so bili neenakomerno. Razvite dežele so se razvijale še naprej mnogo hitreje kot nerazvite. Značilno je tudi, da so dežele, ki so bile v drugi svetovni vojni premagane, dosegle velik ekonomski razvoj. Toda jasno je, da sam ekonomski razvoj ne odpravlja perečih socialnih vprašanj. Često prav ta razvoj ustvarja nova vprašanja. Edino socialistične in nekatere novoosvojene dežele so uspele z notranjo organizacijo in koncentracijo na osnovne gospodarske in socialne probleme, z revolucionarnim in administrativnim preprečevanjem bogatenja bogatih tudi iz razmeroma zaostale materialne baze dvigniti v hitrejši gospodarski in s tem tudi socialni razvoj.

V tem obdobju se je v absolutnih številkah vzelo izboljšalo šolstvo in zdravstvo. Ve-

liko več otrok obiskuje šolo in podaljšala se je doba človeškega življenja, zatrite so bile najhujše nalezljive bolezni. Toda hkrati se je povišalo prebivalstvo, zato so vsi ti uspehi prav za prav malenkostni.

Zdravstvene akcije so znižale odstotek smrtnosti in podaljšale življenje, pri tem pa je ostal odstotek rojstev isti. Tako se je človeštvo v zadnjem desetletju povečalo za 19 odstotkov, to je za 485 milijonov. Značilno je dejstvo, da se človeštvo najhitreje množi v najmanj razvitih predelih sveta. Od tu izhaja dejstvo, da je vsako izboljšanje v absolutnih številkah povprečno zelo majhno. Tako je zaradi povečanja števila prebivalstva n. pr. sedaj več nepismenih, čeprav se je število šol zelo povečalo. Tako je tudi v drugih pogledih. N. pr. Povečanje narodnega dohodka na glavo prebivalca daleč zaostaja za splošnim povečanjem dohodka. Zaradi neizvedene agrarne reforme, nikakršne ali pristranske davčne politike, torej zaradi obstoječih razmer v mnogih slabo razvitih deželah, se bogatijo bogati, medtem ko se življenje kmetov in delavcev slabša. Takšna situacija, posebno v nerazvitih deželah, je polna nevarnosti neokolonializma.

Iz študija Ekonomsko socialnega sveta Organizacije združenih narodov o socialnih in ekonomskih posledicah oboroževanja, je razvidno, da je milijonov ljudi, večinoma visoko kvalificiranih, zaposleno pri oboroževanju. Z istimi sredstvi bi lahko rešili najbolj pereče težave. Zato bo treba to vprašanje energi-

čno postaviti na dnevni red, če se bomo hoteli izogniti bodisi vojaški katastrofi, bodisi še hujšemu poslabšanju socialnega položaja naraščajočih ljudskih množic sveta.

Človeštvo bi z današnjimi tehničnimi in znanstvenimi sredstvi lahko rešilo skoraj vse probleme, seveda če bi ta sredstva porabila v miroljubne namene.

Sovjetski kozmonavt Nikolajev pozdravlja ameriškega kolego Coopra

Sovjetski kozmonavt Adrijan Nikolajev je v izjavi za časopis «Aganjok» pozdravil svojega ameriškega kolego Gordona Coopra, ki je — kot je rečeno v izjavi — med svojim uspešnim letenjem okrog zemlje pokazal velik pogum in mojstrstvo. Upamo, je zapisal Nikolajev, da bo napočil čas, ko se bodo prizadevanja vseh držav za izkoriščanje vesolja v miroljubne namene združila, kar bo močno približalo čas, ko bodo vesoljske ladje letele z Zemlje na druge planete.

Nazadovanje prometa v tržaškem pristanišču

Tržaški pristaniški promet je preteklega aprila ponovno nazadoval. Iz podatkov, ki jih je objavila Trgovinska zbornica, je razvidno, da je v omenjenem mesecu šlo skozi pristanišče skupno 424.696 ton blaga, kar je za 8.127 ton manj od aprila 1962 in za 77.187 ton manj kot aprila 1961.

Tudi železniški promet se je v preteklem aprilu zmanjšal v primerjavi z aprilom 1962. Aprila 1963 so železnice na tržaškem prepeljale 188.139 ton blaga, lanskega aprila 192.146 ton, aprila 1961 pa 245.262 ton.

Pa ne le v aprilu marveč v vsem prvem četrtletju 1963 se je pristaniški promet občutno zmanjšal. Lani je šlo v prvem četrtletju 1.721.742 ton blaga skozi tržaško pristanišče, letos pa le 1.686.840 ton.

Isto velja tudi za železniški promet. V prvih štirih mesecih letošnjega leta je ta promet znašal 753.584 ton, lani 844.840, leta 1961 pa 823.210 ton.

Pri podrobnejši analizi prometa ugotovimo, da se je preteklega aprila nekoliko povečal samo promet z raztovorjenim blagom. Toda samo v primerjavi z aprilom 1962, dočim se je v primerjavi z aprilom 1961 zmanjšal kar za 83.101 ton.

Lahko bi nadaljevali z naštevanjem toda že podatki, ki

Kampanja za komunistični tisk

V nedeljo 2. junija se začne letošnja kampanja za komunistični tisk. Ta datum ima velik pomen, saj soupada tudi s obletnico ustanovitve Republike. Letošnja kampanja za tisk je prva kampanja, ki jo organizira KPI, po nedavni veliki zmagi na volitvah. In komunistični tisk je dal tudi v bodočih bojih in predvsem v prizadevanjih za uresničitev dejanskega preokreta na levo.

Ze iz teh kratkih ugotovitev, ki jih navajamo, je razvidno, kako velik pomen pripisujemo letošnji kampanji za tisk. Za nas ta kampanja pomeni obveznost za nadaljnje povečanje širjenja vsega komunističnega tiska in v prvi vrsti našega lista, ki je glasilo KPI za slovensko narodno manjšino v naši deželi, kakor tudi osrednjega partijskega glasila «l'Unità».

«Delo» je kot glasilo KPI za slovensko narodno manjšino, v mejah svojih možnosti, dalo pomemben doprinos v minuli volilni bitki, ki smo jo zmagovito izbojevali in ki je prvič po 39 letih omogočila izvolitev predstavnika Slovencev v rimski parlament. Toda s tem ni rečeno, da so se naše naloge izčrpale. Tako pred «Delo» kot pred vse naše tovariše se postavlja naloga, da se s še večjim zaletom in s še večjo silo ter zavestjo lotimo nalog, ki stoje pred nami. In med temi nalogami je tudi tista, ki jo postavlja kampanja za komunistični tisk.

Slovenski tovariši se morajo že sedaj pripravljati na letošnji festival «Dela», ki je že postal prava tradicija in ki se mora tudi v bodoče ohraniti. Toda predvsem se pred slovenske tovariše postavlja naloga, da še bolj razširijo svoj list, kakor tudi širjenje drugega komunističnega tiska. Potrebno je tudi, da v pravi luči tolmačimo navodila, ki jih je pred kratkim dalo osrednje vodstvo KPI in ki so v zvezi s kampanjo za komunistični tisk.

«Od volilne zmage k preokretu na levo», je geslo, s katerim se začne kampanja za komunistični tisk. S to obveznostjo v borbah, ki jih bojujemo, pri učvrščenju in širjenju naših vezi z vsemi sloji prebivalstva, se moramo pripraviti na to kampanjo in tudi za to, da bo naš tisk prodril v najširše vrste našega prebivalstva.

Fidel Castro v Sovjetski zvezi



Za obisk Kubanskega voditelja Fidela Castra v Sovjetski zvezi je po vsem svetu vladalo veliko zanimanje. V resnici je ta obisk imel velik pomen. Pred dnevi je bilo objavljeno uradno poročilo o razgovorih, ki jih je Castro imel s Hruščevom. V tem poročilu je med drugim rečeno, da bo Sovjetska zveza izpolnila svojo mednarodno dolžnost in nudila bratskemu kubanskemu ljudstvu vso potrebno pomoč za obrambo njegove svobode in neodvisnosti. Poročilo nadalje podčrtuje vlogo, ki jo ima prva socialistična republika v Ameriki in dodaja, da tej republiki še vedno grozi nevarnost. Na zaključku pravi poročilo, da tako Sovjetska zveza kot Kuba brez pridržkov podpirata načela miroljubne politike OZN ter da obe strani stojita na stališču, da je boj za mir v sedanjih razmerah najvažnejša naloga človeštva. Objavljena je bila tudi vest, da je Fidel Castro povabil Hruščeva, naj obišče Kubo. Hruščov je vabilo sprejel

ob strani. To je neovrgljivo dejstvo. Pri tem pa ima neovomno svojo negativno vlogo tudi dejstvo, da se izvaja cela vrsta bojkotiranih neodvisnih dežel, ki so nastale v zadnjih desetletjih, med katerimi niso le socialistične in demokratične republike v srednjevzhodni Evropi temveč tudi Ljudska republika Kitajska in druge države na Vzhodu in v Afriki, ki so pred nedavnim postale neodvisne.

Zborovanje Novoga odporniškega gibanja v Genovi

V Genovi je bilo te dni zborovanje mladih evropskih antifašistov, ki ga je organizirala skupina «Nuovo resistenza» (Novo odporniško gibanje). Zborovanje so se udeležili delegacije židovske mladine, Unije iz Francije, Nalso (laburistično gibanje) iz Velike Britanije, Patriotskega mladinskega odbora iz Portugalske, «Bele vrtnice» iz ZR Nemčije, Nacionalne demokratične fronte iz Španije in «Skupine 114» iz Grčije. Na zborovanju so razpravljali predvsem o položaju v tistih evropskih državah, ki so še vedno pod fašistično ali profašistično vladavo kakor so Španja, Portugalska in Grčija.

Kulturna kronika

1100 LET SLOVANSKE PISMENOSTI so po vsej Makedoniji slovesno proslavljali ob priliki letošnjega Cirilmetodovega dne. Namesto rednega pouka so bile ta dan v številnih šolah priložnostne akademije. Se posebno slovesno so ta dan proslavile tiste šole, ki nosijo ime Cirila in Metoda.

SLOVENSKI SLIKAR Andrej Jemec, ki se je udeležil III mednarodne slikarske razstave v mestu Savona, je prejel nagrado, ki jo je stavila na razpolago Bologna. Te razstave se lahko udeležijo samo slikarji, ki niso še dopolnili 30. leta starosti.

OSKAR KJUDER je pretekli teden dirigiral na simfoničnem koncertu, ki je bil okviru koncertne sezone v Dubrovniku. Pod njegovim vodstvom je dubrovniški orkester izvajal Stamatzev Koncert za violino in orkester, Bruckov Koncert za violino in orkester, Schubertovo Osmo simfonijo imenovano Nedokončana in kolo iz Gotovčeve opere Ero z onega sveta. Uspeh koncerta je bil zelo velik, kar potrjuje tudi dejstvo, da so dirigenta Kjudra povabili, naj bi dirigiral tudi na podobnih koncertih v Mostarju in Sarajevu.

SLOVENSKA MATICA v Ljubljani je izdala napovedano knjigo Antona Melika: Slovenija (I del). Nova knjiga vsebuje opis slovenskega ozemlja, njenega površja, nastanka in razvoja, podnebni in vodni razmeri, faune in flore. Avtor dela v štirih poglavjih obravnava življenje človeka na slovenski zemlji, preseljevanja od pradobe do ustvaritve narodnih meja, rast prebivalstva in njegovo stanje danes. V posebnem poglavju pa so zbrani podatki o gospodarstvu.

Prvi skupni opis slovenskega ozemlja je zasnovala Slovenska Matica za svojo 70-letnico (1934). V dveh zvezkih je izšel še pred okupacijo Slovenije geografski opis vsega, kar je avtor opredelil, da spada k opisu slovenske zemlje kot celote. Drugi del pa je obsegal opise posameznih slovenskih pokrajin. To delo je bilo izdano šele po končani zadnji vojni in je razumljivo, da je zakasnela izdaja precej spremenila avtorjevo prvotno zasnovco. Tudi zato je bilo potrebno, da se z novo izdajo spopolni celotno delo.

V ZBIRKI KOZMOS je izšel priročnik Opera in njeni mojstri, ki ga je napisal Ciril Cvetko. Ta zbirka v živahnih in biografsko osvetljenih opisih poglablja bralca v svet operne umetnosti. Priročnik vsebuje tudi podatke o nastanku oper in opise več kot 100 opernih stvaritev. Delo dopolnjujejo slike iz mnogih uprizoritev.

DRZAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE bo v zbirki Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev izdala tudi Zbrana dela Prežihovega Voranca. V 12 zvezkih bodo objavljena sledeča dela: Povesti, Samorastniki, Doberdob, Požganica, Jamnica (I. in II. del), Potopisi, Reportaže in zapisi, Solzice in drama, Publicistika, Korespondenca in Monografija.

Mariza Škrk iz Nabrežine prejela dve zlati medalji na mednarodni razstavi otroških risb



MARIZA ŠKRK, 8-letna hčerka župana devinsko-nabrežinske občine, je prejela prvo nagrado na mednarodni razstavi otroških risb v Forte dei Marmi, prejela je kar dve zlati medalji; eno kot prvo nagrado v mednarodnem risarskem natečaju za otroke stare sedem let in eno kot prvo absolutno nagrado za risbo z barvnimi kredami, ki jo je narisala na tekmovanju.

Na mednarodnem tekmovanju otroških risb v Forte dei Marmi so sodelovali mladi risarji iz 34 držav. Ocenjevalna komisija, katere člani so priznani umetniki, kritiki in pedagogi, je prejela in pregledala na tisoče del. Izbrala je 47 najboljših in odbor, ki organizira to tekmovanje, je avtorje teh del povabil v Forte dei Marmi.

Risba Marize Škrk, ki je bila ocenjena kot najboljša od vseh, prikazuje prizor iz gostilne; risba, ki jo je mlada umetnica izdelala v Forte dei

Marmi pa ponazarja delo v kamnolomu, torej čisto domač nabrežinski motiv.

Drugo nagrado na tekmovanju v Forte dei Marmi je prejel nek mladi risar iz Sovjetske zveze, tretjo pa neki Japonček.

Vest o velikem uspehu mlade risarke iz Nabrežine se je naglo razširila po vsej okolici. S tem uspehom je bila počaščena tudi učenikina učiteljica, Vlasta Legiša, in pa seveda, nabrežinska slovenska šola v celoti.

Mladi Marizi Škrk tudi «Dele» iskreno čestita.

Festival slovenske popevke v Trstu

V teku so priprave na festival slovenske popevke v Trstu. Festival-ska prireditev bo v dneh 15. in 16. junija in zanje vlada že danes zelo veliko zanimanje.

Naše bralce opozarjamo, da bodo o pripravah in o festivalskem programu obširneje pisali v prihodnjih številkah lista.

Slovenski klub v Trstu je pretekli torek priredil zanimivo predavanje o temi: Šolstvo v Sloveniji. Namen tega predavanja je bil, kot je poudaril predavatelj prof. Boris Lipužič, označiti sociološke in družbene osnove šolstva v Sloveniji v zadnjih 18 letih.

V uvodu se je govornik dotaknil značilnosti stanja podedovanega šolskega sistema, ki ni omogočal, da se vsa mladina enakopravno razvija.

Poslušavci, po večini šolniki, so dobili jasno sliko o razvoju tamkajšnjega šolstva.

Tako je bil v prvem povojnem obdobju (1945-55) prosvetni delavec le izvajavec predpisov, ki jih je določala šolska oblast; v drugem povojnem obdobju (1955-60) se je moč države in predpisov zmanjševala in je tudi na področju šolstva zavladalo samoupravljanje s sodelovanjem državljanov samih. V tem obdobju se je prosvetni delavec uveljavljal kot družbeni delavec in ne samo kot izvajavec učnega načrta. Šola se je tako postopno preobrazila v samostojno družbeno institucijo.

Dalje je predavatelj govoril še o današnjem stanju, ko mora šola slediti naglemu razvoju znanosti in tehnike, tako da si bo učeča se mladina pridobila življenjsko uporabno znanje in da se bo po končani izobrazbi, v sodobni družbi, lahko vključila v katero koli javno službo kot samoupravljaec in samousmerjevalec. V tem smislu je bil leta 1958 sprejet tudi splošni zakon o šolstvu, po katerem naj šola vzgaja harmonično oblikovano osebnost kritičnega duha, prežetega s socialističnim humanizmom.

Po tem splošnem orisu šolstva v Sloveniji je govornik podrobneje orisal razporeditev od otroških vrtcev do ... višjih šol. Posebej je še orisal manjšinsko šolo, tako isto z madžarskim kot ono z italijanskim učnim jezikom.

Po predavanju se je razvila živahna diskusija.

PD „Opčine“:

Razstava slovenskih slikarjev

Pod pokroviteljstvom prosvetnega društva «Opčine» priredijo slovenski likovni umetniki kolektivno razstavo v Prosvetnem domu na Opčinah.

Razstavljalci bodo slikarji: Jože Cesar, Avgust Černigoj, Robert Hlavaty, Avrelj Lukežič, Klavdij Palčič in Lojze Spacal.

Razstava bo zanimiv pregled dejavnosti slovenskih umetnikov v zadnjih letih in hvaležna prireditelj, ker daje možnost našim ljudem seznaniti se z deli in umetniškimi izrazom naših slikarjev.

Otvoritev razstave bo v soboto 1. junija ob 20. uri. Ob otvoritvi bo dr. Hlavaty govoril o sodobnem slikarstvu.

Razstava bo odprta do 9. junija, vsak dan od 10. do 13. ure in od 17. do 20. ure.

GLASBENA MATICA - TRST
V ponedeljek 3. junija ob 20.30 bo v AVDITORIJU ZAKLJUČNI NASTOP GOJENCEV SOLE GLASBENE MATICE

Sodelujejo: Solisti, zbor harmonik, mladinska pevsko zbor, zbor Glasbene Matice in prosvetnega društva Prosek-Kontovel in Marta Verk. Pri klavirju: Erminij Ambrozet. Dirigenta: Svetko Grgič in Ignacij Ota.

Vstopnice bodo na razpolago eno uro pred začetkom pri blagajni Avditorija.

Vljudno vabljeni!

Slovensko gledališče v Avditoriju

V soboto 1. junija ob 21. uri in nedeljo 2. junija ob 18. uri bo v Avditoriju v Trstu predstava nove igre «V Honolulu», ki jo je napisal dr. Josip Tavčar.

Uprava Slovenskega gledališča vabi obiskovalce iz okoliških vasi, kjer ni primernih dvoran, da si ogledajo to zanimivo delo, ki je že na krstni predstavi doživelo zelo navdušen sprejem.

Opozarjamo, da mladina pod 18. letom nima vstopa.



Preteklo nedeljo dopoldne so se predstavniki združenj partizanov odložili spominu talcev, ki so jih nacifašisti leta 1944 obesili v bližini prosekške železniške postaje. Komemoracijo je organiziral enotni krajevni odbor bivših prosekških partizanov. Pred spomenikom sta položila vencev govorila poslanka Marija Bernetič in Eugenio Laurenti

O nastanku in razvoju slovenskih priimkov

(2. nadaljevanje)

Krajevni priimki so se razvili iz krajevnih imen, tj. iz imen naselij, gora, voda, dežel in ledin. Takšen priimek pove, kje je bil prvi nosilec imena rojen, kje je imel svoje bivališče ali od kod je prišel v novi

dom. Takšni priimki poimenujejo človeka:

1. po deželi: Korošec, Kranjec, Kraševac, Kočevar, Bohinjec, Ipavec;

2. po narodih: Furlan, Lah, Hrvat in Horvat, Vogrin, Vošnjak;

3. po naseljih: Izanec, Znojšček, Trzinar, Plesnik, Breznik, Robar;

4. po legi hiše: Hribar, Skalar, Klančar, Končan, Konšek itd.

Razbor krajevnih priimkov odkriva zanimiv pogled v davno preseljevanje našega ljudstva iz kraja v kraj, iz dežele v deželo. Pravo preseljevanje v luči priimkov pa bo mogoče pokazati šele tedaj, ko bo iz zgodovinskih virov nabrano dovolj dokaznega gradiva, ko bo dognan izvor nosilcev posameznih priimkov, ko bodo priimki postavljeni v prvotno domovino in ko bosta ugotovljeni narečna raba in krajevna razširjenost posameznih obrazil.

Krajevni priimki so po izvoru mnogokrat hišna imena, ki so se nastonila na ledinske oznake. Tako imamo npr. v gornjegrajskem urbarnju iz 1426 zapisek Jacob im pliest, danes Plesnik; Paul im lag, danes Logar. Hišna imena je ustvarilo ljudstvo, v svojih pisarnah pa so jih prikrajali nemški in latinski izreki in pisavi ali pa jih prevajali. Nastala so pred priimki in marsikje ži-

vijo še dandanes neodvisno od gospodarjevega priimka. Včasih pa so priimek celo izpodrinila. Tako je kmet Novak, ki se je priselil na Slom, postal Slomšek.

Stanovski priimki kažejo stan ali poklic, obrt ali rokodelstvo, pa tudi lahko samo časoslovesje, ki jo je opravljal prvi nosilec takšnega priimka. Družbenopolitične razmere našega ljudstva v mestu in na vasi v fevdalni dobi, ko je skoraj vsaka večja naselbina imela svojega župana, kovača, tkalca, čevliarja, krčmarja, mlinarja in kolarija, nam pojasnjujejo, zakaj so priimki iz nazivov na stan in poklic tako pogosti.

Mnogo stanovskih priimkov imamo v dveh oblikah, slovenski in nemški, včasih tudi še v italijanski, furlanski ali madžarski. To pa zaradi tega, ker so tujejezični gospodarji zapisovali v svoje urbarje in matice naša imena kai radi v prevodu. Kdor je pred oblastjo povedal svoje ime in poklic, je oblast naziv za poklic ovekovečila kot priimek. Tako imamo dvojne priimke: Kovač-Smid, Lončar-Hafner, Ribič-Fišer, Kalc-Weber. Na zahodni meji srečujemo še Molinarja in Sartorija, v severovzhodnem delu pa Molnarja, Saboja, Takača.

(Nadaljevanje na 4. strani)

O volitvah upravnega sveta Delavskih zadrug

Člani delavskih zadrug bodo kmalu poklicani, da izvolijo nov upravni svet te važne združne ustanove. Prav za prav izvolili bodo le en del tega sveta, saj je drugi del — zaradi krivičnega zakona, ki je še v veljavi — imenovan od nadrejenih oblasti, predsednik upravnega sveta pa neposredno od ministra za delo. Kljub temu pa, kot smo podčrtali tudi v prejšnji številki našega lista, so volitve zelo velikega pomena, kar morajo upoštevati vsi člani zadrug.

Letošnje volitve bodo potekale drugače kot prejšnje. Člani Delavskih zadrug ne bodo poklicani, da grede osebno na volišče, ampak bodo glasovnico, ki bo overovljena od volilne komisije, prejeli po pošti na dom in po pošti jo bodo, potem ko bodo glasovali, tudi vrnilo volilni komisiji, odnosno njenemu legalnemu zastopniku — notarju.

Tudi na letošnjih volitvah se predstavljata dve kandidatni listi. Prva lista je levičarska, druga pa sredinsko-desničarska. Na prvi listi nastopajo kot kandidati naši tovariši in socialisti, priznani zadrugni delavci in strokovnjaki, na drugi listi pa nastopajo demokristjani, italijanski socialdemokrati in republikanci.

Za naše bravce, ki so člani Delavskih zadrug, torej izbira ni in ne more biti težka. Brez skrbi bodo lahko oddali svoj glas kandidatom, ki nastopajo na listi št. 1. Za kandidate te liste bodo glasovali s tem, da bodo prečrtali kvadrat označen s št. 1, ne da bi zapisali kakšne morebitne pripombe, dodajali še imena drugih ali pa črtali katero izmed imen kandidatov.

Tajnost glasovanja je povsem zajamčena, in nihče ne bo mogel ugotavljati kako je nekdo glasoval.

Toliko za uvod in pojasnilo.

Sedaj pa še nekaj o programu, s katerim se predstavlja svojim volivcem napredna in levičarska kandidatna lista. Cilji, ki jih postavlja kandidatna lista št. 1 so:

a) izvajanje take nabavne politike, ki bo v tesni povezanosti z združnim gibanjem v

vsej deželi in državi, in ki bo odpravila vsakršno razlikovanje ter tako dosegla najbolj pozitivne rezultate;

b) sodelovanje s kmetijskimi pridelovalci, predvsem v naši deželi, ki naj zaščiti pravične cene, pristnost pridelkov in ustvari pravo sodelovanje med pridelovalci na deželi in potrošniki v mestih;

c) uresničitev programa, ki ga predvideva reforma distribucijskega sistema, valoriziranje pristojnosti krajevnih ustanov, posebno kar se tiče podeljevanja licenc za prodajalne, mlekarne, mesnice itd. kakor tudi sanitarne kontrole;

d) pristopitev Delavskih zadrug na področje grosistov, k svobodni kontrataciji, nad katero se danes laste monopola zasebni grosisti;

e) sodelovanje na področju uvažanja, kar se da doseči s tesnejšo povezanostjo z vsedravnim združnim gibanjem in od česar je pričakovati tudi demokratizacijo tega sektorja, ki tako močno vpliva na cene predmetov široke ljudske potrebnosti;

f) realizacija novih socialnih služnosti, med katere spadajo tudi pralnice, menze, samopostrežbe itd, ki zanimajo predvsem žene, ki so zaposlene v proizvodnji;

g) izboljšanje poslovanja menz ustanove, kar je zlasti v interesu nameščencev;

h) udeležba v akcijah za splošno reformo, za demokratično programacijo in za izboljšanje distribucijskega sistema.

To kar smo poudarili že v prejšnjem sestavku ponavljamo tudi danes, namreč: Delavske zadrug niso bile ustanovljene samo zato, da bi povečale število prodajaln na drobno, marveč zato, da bi s konkurenčnimi cenami predmetov široke potrošnje brzdale draginjo, ki tare predvsem potrošnike iz vrst širokih ljudskih in delavskih množic. Zato bodo morale Delavske zadrug še marsikaj narediti v tem pogledu. Za dosego tega niso dovolj sodobno opremljene in dobro oskrbljene in samopostrežne poslovalnice. Delavske zadrug morajo še marsikaj drugega narediti

Iz programa naših kandidatov, ki nastopajo na listi št. 1

zato, da bodo lahko vodile politiko brzdanja naraščajoče draginje in da bodo v resnici postale to, za kar so bile že pred tolikimi desetletji ustanovljene.

Tudi o teh problemih bodo govorili na združnem zborovanju, ki bo v nedeljo v dvorani Trgovinske zbornice v Trstu.

Prihodnjo nedeljo, t.j. 9. junija bo v Trstu deželno zborovanje slovenskih komunistov.

O tem zborovanju bo „Delo“ obširno poročalo.

Zato bo prihodnja številka lista izšla v torek 11. junija.

S sej podeželjskih občinskih svetov

Nabrežina

Devinsko - nabrežinski občinski svet je pretekli teden odobril občinski proračun za leto 1963. Proračun predvideva 92.253.000 dohodkov in 139.326.000 lir izdatkov. Primanjkljaj bi morali kriti z držnimi prispevki.

Na isti seji je občinski svet sprejel tudi sklep o ustanovitvi slovenskega otroškega vrta v Sosljanu. S tem je bila izpolnjena želja številnih slovenskih občanov, ki prebivajo na območju sesljskega okoliša.

Zgonik

Tudi zgoniški občinski svet je pretekli teden odobril občinski proračun za leto 1963. Proračun predvideva, da bo imela zgoniška občina 10.826.000 lir dohodkov in 34 milijonov 875.000 lir izdatkov. Primanjkljaj naj bi občina krila z državnimi prispevki.

Repentabor

V petek 24. maja se je sestel občinski svet na Repentaboru. Na dnevnem redu je bil tudi občinski proračun za tekoče leto. Med razpravo o proračunu je svetovavec Veljko Guštin med drugim dejal, da je bil občinski proračun v diskusiji že na prejšnji seji in da ker takrat ni bil izglasovan s potrebno večino glasov, bi moral občinski odbor odstopiti. Zupan Bizjak je pojasnil, da trditve Guština niso točne in da so se med razpravo vršili nedopustni napadi na posamezne svetovavce s strani treh svetovavcev, ki pa v nobenem primeru ne morejo predstavljati večine. Očital mu je tudi, da išče prepir in razdor, kar ni v korist delovanja občine in ne dela časti občinskemu svetu. Zatem pa je povabil svetovavce, naj sodelujejo v diskusiji o proračunu in o dodatkih, ki jih je vanj vnesel občinski odbor. Tedaj so štirje svetovavci, katerim je načeloval Guštin zapustili sejno dvorano. Po tem dogodku se je razprava nadaljevala v

Problem «Crane-Orion» pred občinskim svetom

Na zadnji seji občinskega sveta v Trstu se je naš svetovavec tov. Burlo (tajnik sindikata kovinarjev FIOM) zavzel za vprašanje podjetja CRANE-ORION. Zupana je opozoril na veliko zaskrbljenost, ki vlada v sindikalnih krogih zaradi nevarnosti, ki preti tržaškemu gospodarstvu. Sedaj, je dejal tov. Burlo, so na vrsti napovedani odpusti v tovarni Crane-Orion, kjer delodajavci hočejo odpustiti z dela 85 delavcev in 15 uradnikov. Napovedi odpustov ni povzročila samo sindikalni spor, ampak tudi veliko zaskrbljenost med prebivavstvom, ki vidi v teh odpustih nevarnost za pore še enega večjega podjetja, potem ko je bilo napovedano zmanjšanje obratovanja v čistilnici nafte «Esso-Standard».

Nato je tov. Burlo dejal, da je podjetje Crane-Orion dobilo 405 milijonov lir posojila iz rotacijskega sklada. Za vsako posojilo, ki ga je podjetje najelo, je navedlo, da gre za okrepitev naprav in povečanja proizvodnje. Sedaj pa moče podjetje enostavno ukiniti nekatere oddelke in vreči na cesto 100 uslužbencev. Poleg tega pa preti tudi nevarnost popolne zapore tovarne,

če ji odvzamejo kovaški oddelki in livorno, ki sta osnovna oddelki za izdelavo polizdelkov. Zupan je dwejal, da se bo za stvar pozanimal in da bo odgovoril na prihodnji seji.

V nedeljo 2. junija ob 17.30 bo v Ljudskem domu v Križu

JAVNO ZBOROVANJE

Poslanica Marija Bernetič in Arturo Calabria bosta govorila o temi:

«Za mir in za demokratično vlado, ki bo uveljavila določila republiške ustave».

V soboto ob 19. uri bo o isti temi govoril tov. Burlo na Kolonkocvu v torek ob 20. uri pa sen. Vidali na trgu pri Sv. Jakobu.

Vabimo k številni udeležbi.

Slovenski priimki

(Nadaljevanje s 1. strani)

Iz stanovskih priimkov so se v zgledu imenskih priimkov s prikanjem raznih obrazil razvile številne izvedenke. Te imajo svoj pomen samo v skupini priimkov: Zidar — Znidarčič itd.

Vzdevni priimki. Nič manjše vlogo kakor prvi trije viri niso imele pri nastajanju priimkov tudi vzdečki, ki jih dajejo soobčani kaj razno drug drugemu. Vzdečki označujejo človeka po njegovih telesnih posebnostih in duševnih lastnostih ali pa tudi po kakem drugem znaku, ki je značilen zanj ali za njegovo hišo. Tu je spleta človeška domišljija in dovite tvorbe in obesila ljudem isto imen za najrazličnejše predmete in pojme, včasih kar presenetljive. Semkaj spadajo izrazi za življenje in rastline, jedi in pijače, obleko, obutev, denar in uteži, starostne dobe in čas rojstva, sorodstvene vezi, pa tudi obrtniški izdelki, orodja in snov.

(Konec prihodnjic)

Zlata poroka v Logu



11. maja sta slavila zlato poroko Antonija roj. Husu in Josip Kuret iz Loga pri Ricmanjih.

Josip, ki je po poklicu zidar, je 46 let delal pri raznih podjetjih in sedaj uživa zaslužen pokoj. V prvi svetovni vojni je bil na ruskem bojišču. Kasneje se je pridružil boljševiški armadi in je aktivno sodeloval v oktobrski socialistični revoluciji. Po povratku domov je aktivno deloval v tukajšnjih delavskih organizacijah in se med prvimi vpisal v komunistično partijo.

Slavljenca tudi «Delo» čestita k lepemu jubileju!

Skrutatorji s Proseka-Kontovela, ki so bili na volilnih sedežih 320, 286 in 287 so prispevali za volilni sklad KPI 22.000 lir.



Poravnajte naročnino

Naročnike, ki niso še plačali sta. še enkrat vljudno prosimo, da store čimprej. Naša uprava ne potrebuje denar. Naročnino lahko pošlje po pošti. Zato smo pred časom poslali poštne polovice, goriškim naročnikom pa njihovih poslali pretekli teden.

Zaenkrat je ostala naročnina nespremenjena, toda bojimo se, da bomo, zaradi povišanja tiskarskih stroškov, morali kasneje povišati.

Dosedanja naročnina za pol leta je 700 lir, za eno leto pa 1.300



V nedeljo dopoldne je bil v Trstu kongres pokrajinske Zveze bivših političnih deportirancev. Kongres se je vršil v sindikalni dvorani «Di Vittorio». Prejšnji odbor Zveze je poročal o svojem delovanju, nakar je bil izvoljen novi odbor